

УДК 334.758

DOI: 10.31359/2312-3427-2019-1-271

Г.В. Тельнова, д-р екон. наук, доцент

E-mail: anntelnova2@gmail.com

ORCID: orcid.org/0000-0002-5724-7229

П.О. Олійник, аспірант

ORCID: 0000-0001-5198-6306

Донбаська державна машинобудівна академія

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ПРОМИСЛОВІСТІ УКРАЇНИ

У статті наведені засади організаційно-інформаційного забезпечення управління знаннями у промисловості України, які сприятимуть формуванню нових латентних знань, поширенню існуючих та нових явних знань, створенню організаційних знань на підприємствах промисловості України. Встановлено напрями підвищення результатів інноваційної діяльності, збільшення частки високотехнологічної продукції, зростання конкурентоспроможності національної економіки через: протидію інтелектуальній міграції; вдосконалення інституційної бази, що регулює інноваційну активність промислових підприємств; створення мережної інфраструктури взаємодії ВНЗ, науково-дослідних установ та промислових підприємств. Запропонований стратегічний підхід до інноваційного розвитку промисловості України в парадигмі економіки знань.

Ключові слова: управління, знання, парадигма, розвиток, промисловість, економіка знань, інновації.

Постановка проблеми. Зважаючи на характерні ознаки економіки знань (підвищення ролі кваліфікованого персоналу, інформатизація суспільства, інноваційність виробництва) та наявний потужний інтелектуальний потенціал України, слід вказати на певні перешкоди у результативному її впровадженні у національну промисловість. Так, останніми роками спостерігається прискорення міграції інтелектуального капіталу України у європейські країни через політичні, економічні та соціальні чинники, повільно розвивається впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на вітчизняних промислових підприємствах через брак фінансових можливостей, недосконалою є державна підтримка

інновацій у високотехнологічних галузях промисловості та охорона прав інтелектуальної власності. За цих обставин набуває актуальності вдосконалення системи управління знаннями у розвитку промисловості України у сучасній парадигмі економіки знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теоретичних засад управління підприємствами на основі управління знаннями зробили вітчизняні вчені-економісти О. Бабина, Ю. Вовк, М. Глибовець, М. Мартиненко, Ю. Полякова, Ю. Сивопляс, Д. Терехов, В. Томах, Г. Ус, І. Федулова, Н. Чебанова. Стратегії інноваційного розвитку досліджуються у працях І. Баришевської, М. Дихи, О. Кузьмак, Г. Лановської, Є. Редзюк, С. Сіденка, Н. Терьошкіної, І. Яковюк тощо. Віддаючи належне доробку зазначених та інших вчених, проблематика управління знаннями у промисловому розвитку залишається недостатньо вивченою. Зокрема, удосконалення потребує організаційно-інформаційне забезпечення управління знаннями у промисловості, визначення стратегічних напрямів інноваційного розвитку промисловості України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є удосконалення системи управління знаннями в промисловості України та визначення стратегічних орієнтирів її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Маючи фахові знання, отримані в процесі навчання й досвіду, для створення організаційних знань, обміну ними, поширення, галузевим управлінцям та працівникам вітчизняного промислового виробництва необхідно використовувати специфічні технології, такі як технології відстеження нових досягнень, онлайн-інструменти для збору інформації, її аналітичної обробки, структурування. Проте, вітчизняні статистичні дані [1] свідчать, що у промисловості України у 2016 р. частка підприємств, які використовували комп'ютери складала 95,1%, у той час як частка середньої кількості працівників (уключаючи штатних та позаштатних), які використовували комп'ютер, дорівнює лише 30,9%. З цієї кількості частка промислових підприємств, які мали доступ до мережі Інтернет, складала 98,3%, а частка середньої кількості працівників (уключаючи штатних та позаштатних), які використовували комп'ютер із доступом до мережі Інтернет - 79,1 %. Вузкосмуговий доступ мали 33,85 % підприємств, широкосмуговий - 71,91%, широкосмугове мобільне з'єднання за допомогою портативних пристроїв - 24,45 %. Частка підприємств, що мали веб-сайт, який функціонував у мережі Інтернет, складала лише 48,6 % та лише у 6,9 % веб-сайт забезпечував можливості навчання персоналу. Кількість промислових підприємств, які використовували соціальні медіа, становила

4837 од., і лише 21,5 % з них використовували платформи для обміну знаннями. Метою використання соціальних медіа на підприємствах, що полягає у залученні клієнтів у розвиток або інновацію товарів та послуг мали лише 18,5 % промислових підприємств, а обмін поглядами, думками або знаннями усередині підприємства – 18 %. Кількість промислових підприємств, що купували послуги хмарних обчислень, складала лише 800 од., з них послуги хостингу бази даних підприємства придбали лише 31,9 %. Отже, не дивлячись на активний розвиток інформаційних технологій у суспільстві, вітчизняні промислові підприємства суттєво обмежують їх використання у системі управління знаннями.

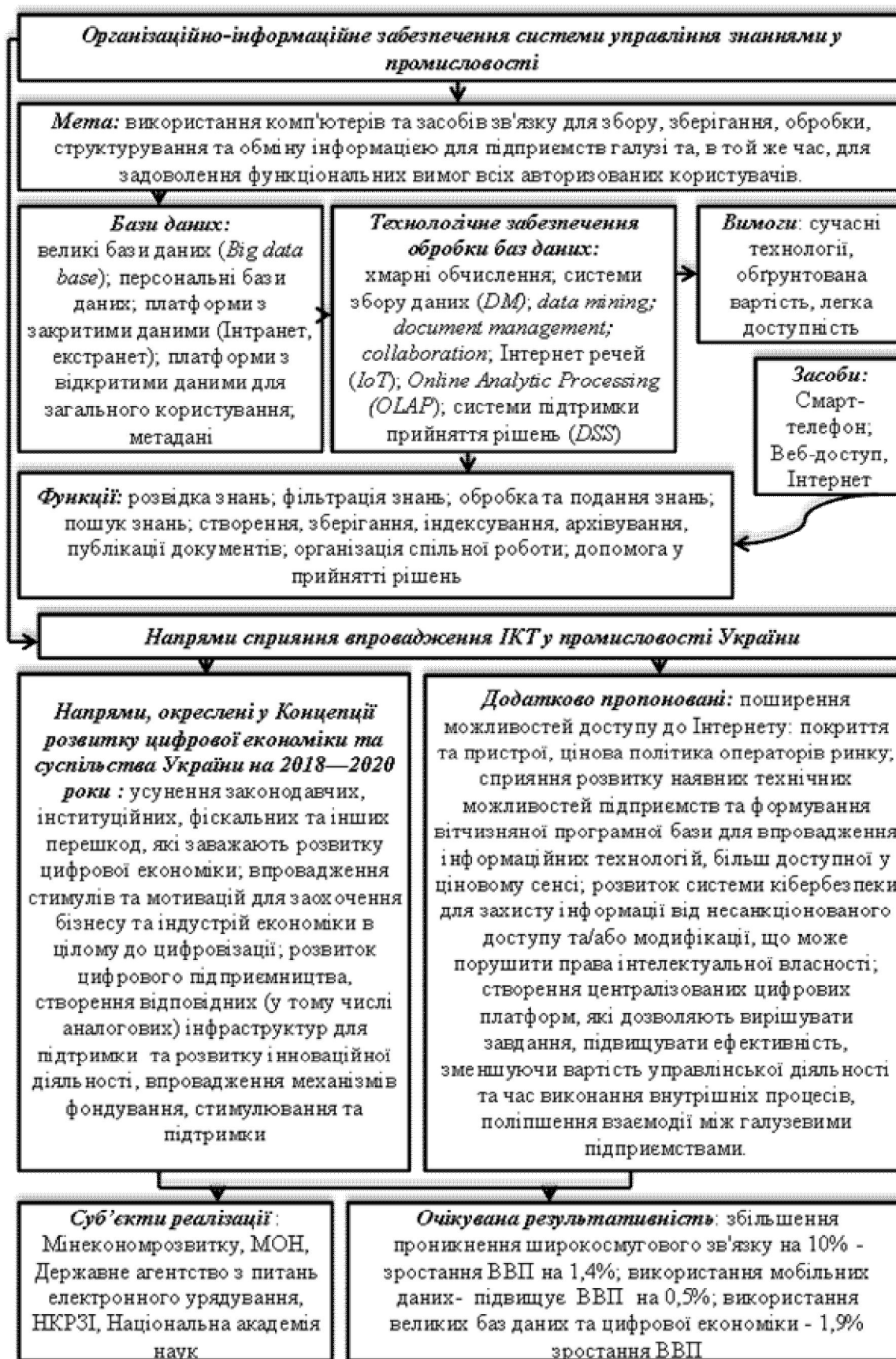
Вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення промислових підприємств з урахуванням положень Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. [2] проілюстровано на рисунку.

Досліджено напрями підвищення результативності використання знань у промисловості України. У роботі пропонується структурувати індикатори високотехнологічного розвитку промисловості за такими ознаками: інноваційна активність промислових підприємств; фінансування інноваційної діяльності; соціальні передумови розвитку інноваційної діяльності. За результатами оцінки індикаторів встановлено, що інноваційна діяльність вітчизняних промислових підприємств знаходиться у занепаді через низку економічних, соціальних та політичних причин. Тому напрями підвищення результатів інноваційної діяльності, збільшення частки високотехнологічної продукції, зростання конкурентоспроможності національної економіки тощо має ґрунтуватися на:

протидії інтелектуальній міграції через врегулюванні політичної ситуації у країні, інфляції, соціального забезпечення, що визначають рівень життя;

вдосконалення інституційної бази стосовно: запровадження стимулів (пільг, гарантій, фінансування) інноваційної активності промислових підприємств;

створення мережної інфраструктури на основі співпраці вищих навчальних закладів з науково-дослідними інститутами, підприємствами промисловості, сприяння підвищенню кваліфікації і інтелектуального потенціалу дослідників.

Вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення управління знаннями у промисловості України

Окрім того, визначені напрями розвитку вітчизняної інтелектуальної власності:

вдосконалення та стабілізація нормативно-законодавчої бази стосовно захисту та охорони прав інтелектуальної власності;

формування передумов для розвитку інноваційного ринку;

вдосконалення механізму ліцензування об'єктів інтелектуальної власності;

створення бази належного інформаційного забезпечення стосовно передових досягнень у науково-технічних розробках, підкріплених правом інтелектуальної власності.

Визначено стратегічну мету інноваційного розвитку промисловості України - результативне перетворення знань, навичок, досвіду, креативних ідей у інноваційні продукти та послуги, які базуються на високих технологіях та забезпечують зростання конкурентоспроможності національної економіки. Доведено стратегічні орієнтири:

трансформація промислового виробництва в конкурентоспроможне на світовому ринку за рівнем високотехнологічності, що означатиме зростання інноваційності продукції, збільшення ресурсоефективності, укріплення засад парадигми знань в управлінні підприємствами галузі;

цифровізація, яка є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності;

формування, збереження та розвиток інтелектуального капіталу.

Підґрунтям стратегічного розвитку вбачається формування інфраструктури інноваційної діяльності (науково-дослідні організації та інноваційно активні підприємства, що потребують лабораторій (для навчання, досліджень та випробувань), відповідного обладнання, ІКТ, та які можуть бути об'єднанні у національні дослідницькі та освітні мережі), інтелектуальний капітал з необхідними навичками (розширювання доступності якісної вищої та післядипломної освіти, а також конкретних програм, що ведуть до здобуття наукових ступенів) та сприятливе підприємницьке середовище (впровадження політики та програм, що ґрунтуються на заходах, які стимулюють розвиток інноваційної діяльності).

Встановлено інституційне забезпечення стратегічного розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств, що складається з інституцій (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України,

Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Державне агентство з питань електронного урядування України) та відповідної нормативно-законодавчої бази.

Визначений у роботі мультидисциплінарний стратегічний підхід до інноваційного розвитку промисловості має важливе значення для формування парадигми економіки знань та сталого соціально-економічного розвитку України.

Висновки з проведеного дослідження. Наведені засади організаційно-інформаційного забезпечення управління знаннями у промисловості України сприятимуть формуванню нових латентних знань, поширенню існуючих та нових явних знань, створенню організаційних знань на підприємствах промисловості України. Переваги, отримані від пропонованого вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення управління знаннями у промисловості України, відбиваються, головним чином, на спрощенні доступу до знань та на підвищенні операційної ефективності, обумовленого: збільшенням поширення організаційних знань через їх обмін та отримання більшого обсягу інформації із світового простору; прискорюванням часу на прийняття управлінських рішень; ринковим позиціонуванням за допомогою «відкритих даних» інноваційності та якості продукції, що визначає конкурентоспроможність промислових підприємств, збільшуючи їх фінансові результати.

Встановлено напрями підвищення результатів інноваційної діяльності, збільшення частки високотехнологічної продукції, зростання конкурентоспроможності національної економіки через протидію інтелектуальній міграції; вдосконалення інституційної бази, що регулює інноваційну активність промислових підприємств; створення мережної інфраструктури взаємодії ВНЗ, науково-дослідних установ та промислових підприємств. Визначені напрями розвитку вітчизняної інтелектуальної власності, які стосуються вдосконалення нормативно-законодавчої бази стосовно захисту та охорони прав інтелектуальної власності; формування передумов для розвитку інноваційного ринку; вдосконалення механізму ліцензування об'єктів інтелектуальної власності; створення бази належного інформаційного забезпечення стосовно передових досягнень у науково-технічних розробках, підкріплених правом інтелектуальної власності.

Запропонований стратегічний підхід до інноваційного розвитку промисловості України в парадигмі економіки знань включає мету,

стратегічні орієнтири, інституційне забезпечення та підґрунтя реалізації програмних заходів: інфраструктура; інтелектуальний потенціал; інноваційне середовище.

Бібліографічний список.

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах // Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України, 2017. – 30 с.

2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

А.В. Тельнова, П.А. Олейник. Совершенствование системы управления знаниями в промышленности Украины. В статье приведены основы организационно-информационного обеспечения управления знаниями, которые будут способствовать формированию новых латентных знаний, распространению существующих и новых явных знаний, созданию организационных знаний на предприятиях промышленности Украины. Установлены направления повышения результатов инновационной деятельности, увеличения доли высокотехнологичной продукции, роста конкурентоспособности национальной экономики путем: противодействия интеллектуальной миграции; совершенствования институциональной базы, регулирующей инновационную активность промышленных предприятий; создания сетевой инфраструктуры взаимодействия вузов, научно-исследовательских учреждений и промышленных предприятий. Предложен стратегический подход к инновационному развитию промышленности Украины в парадигме экономики знаний, который включает цель, стратегические ориентиры, институциональное обеспечение и основы реализации программных мероприятий.

Ключевые слова: управление, знания, парадигма, развитие, промышленность, экономика знаний, инновации.

H.V. Telnova, P.O. Oliynyk. Improvement of the knowledge management system in the industry of Ukraine. The article describes the principles of organizational and informational management of knowledge in the industry of Ukraine, which will promote the formation of new latent knowledge, dissemination of existing and new explicit knowledge, creation of organizational knowledge at the enterprises of the Ukrainian industry. The benefits of the

proposed improvement of the organizational and information support for knowledge management in the Ukrainian industry are mainly reflected in the simplification of access to knowledge and in increasing operational efficiency due to: increasing the dissemination of organizational knowledge through their exchange and obtaining more information from the world of space; accelerating time for making managerial decisions; market positioning with the help of "open data" of innovation and product quality, which determines the competitiveness of industrial enterprises, increasing their financial results. The directions of improvement of the results of innovation activity, increase of the share of high-tech products, growth of competitiveness of the national economy through counteraction to intellectual migration are established; improvement of the institutional framework governing the innovative activity of industrial enterprises; creation of a network infrastructure of cooperation between higher educational institutions, research institutions and industrial enterprises. The directions of development of domestic intellectual property are determined. The proposed strategic approach to the innovation development of Ukrainian industry in the knowledge economy paradigm includes the purpose, strategic orientations, institutional support and the basis for implementing program measures: infrastructure (research organizations and innovative enterprises that need laboratories (for training, research and testing), relevant equipment, ICT, and which can be merged into national research and education networks); intellectual potential (expanding the availability of high-quality higher education and postgraduate education, as well as specific programs leading up to academic degrees); innovation environment (implementation of policies and programs based on activities that stimulate the development of innovation activities).

Key words: management, knowledge, paradigm, development, industry, knowledge economy, innovations.

Стаття надійшла до редакції: 21.02.2019 р.